

CHỦ ĐỘNG PHÒNG NGỪA, ỨNG PHÓ VỚI CÁC MỐI ĐE DỌA TỪ AN NINH PHI TRUYỀN THỐNG HIỆN NAY THEO TINH THẦN ĐẠI HỘI XIII CỦA ĐẢNG

Nguyễn Thị Kim Dung¹

Tóm tắt: Trong những năm gần đây, phòng ngừa, ứng phó với các mối đe dọa từ an ninh phi truyền thống luôn là vấn đề cấp thiết của tất cả các quốc gia. Đảng ta sớm nhận diện được các mối đe dọa từ an ninh phi truyền thống đã và đang tác động mạnh mẽ đến mọi lĩnh vực nói chung và nhiệm vụ bảo vệ an ninh quốc gia, bảo vệ Tổ quốc nói riêng. Bằng phương pháp duy vật biện chứng và duy vật lịch sử của chủ nghĩa Mác - Lênin; logic kết hợp với lịch sử, phân tích và tổng hợp, thống kê và so sánh cùng phương pháp đặc trưng của ngành an ninh, bài viết phân tích làm rõ quan điểm Đại hội XIII về chủ động phòng ngừa, ứng phó với các mối đe dọa từ an ninh phi truyền thống hiện nay. Trên cơ sở nghiên cứu vấn đề này, toàn Đảng, toàn dân cần có nhận thức đúng đắn, hành động phù hợp để góp phần bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, thực hiện thắng lợi hai nhiệm vụ cách mạng Việt Nam là: xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội và bảo vệ vững chắc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

Từ khóa: An ninh phi truyền thống, Đại hội XIII, Đảng Cộng sản Việt Nam.

Abstract: In recent years, the prevention and response to threats from non-traditional security have always been a pressing issue for all countries. Our Party has early identified the threats from non-traditional security that have been and are strongly impacting all areas in general, and the task of protecting national security and safeguarding the Fatherland in particular. Using the dialectical materialism and historical materialism methods of Marxism-Leninism; logic combined with history, analysis and synthesis, statistics and comparison and the characteristics of the security sector, this article analyzes and clarifies the XIII Congress's viewpoint on proactively preventing and responding to current threats from non-traditional security. Based on the study of this issue, the entire Party and the people need to have a correct understanding and appropriate actions to contribute to protecting the ideological foundation of the Party and successfully implementing the two revolutionary tasks of Vietnam: successfully building socialism and firmly safeguarding socialist Vietnam.

Keywords: Non-traditional security, 13th Congress, Communist Party of Vietnam.

Nhận bài: 20/05/2025 Gửi phản biện: 02/06/2025 Duyệt đăng: 15/08/2025

¹ Thạc sĩ, Trường Chính trị tỉnh Thanh Hóa

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 đang diễn ra mạnh mẽ, Việt Nam đang đối mặt với những thách thức an ninh mới - các mối đe dọa an ninh phi truyền thống. Khác với các mối đe dọa truyền thống chủ yếu mang tính quân sự, an ninh phi truyền thống bao gồm an ninh mạng, tội phạm xuyên quốc gia, “*diễn biến hòa bình*” và các vấn nạn xã hội, có phạm vi tác động xuyên biên giới và ảnh hưởng đến nhiều lĩnh vực đời sống. Trước tình hình đó, qua các kỳ Đại hội, Đảng ta đã xây dựng và phát triển những định hướng chiến lược về xây dựng hệ thống phòng ngừa chủ động, tăng cường khả năng ứng phó hiệu quả với các thách thức an ninh mới, khẳng định tầm quan trọng của việc bảo đảm an ninh phi truyền thống trong bối cảnh hiện nay. Đồng thời xác định đó là nhiệm vụ thường xuyên, lâu dài, quan trọng của cả hệ thống chính trị và toàn xã hội.

Kế thừa những thành tựu từ các kỳ Đại hội trước, tại Đại hội XIII, Đảng ta tiếp tục khẳng định nhiều nội dung quan trọng về vấn đề phòng ngừa, ứng phó với các mối đe dọa từ an ninh phi truyền thống. Trên cơ sở nghiên cứu vấn đề này, toàn Đảng, toàn dân cần có nhận thức đúng đắn, hành động phù hợp để góp phần bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, thực hiện thắng lợi hai nhiệm vụ cách mạng Việt Nam là: xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội và bảo vệ vững chắc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

2. Phương pháp nghiên cứu

Bài viết hoàn thành trên cơ sở sử dụng phương pháp duy vật biện chứng và duy vật lịch sử của chủ nghĩa Mác - Lênin; phương pháp logic kết hợp với lịch sử; phương pháp phân tích và tổng hợp, thống kê và so

sánh; phương pháp đặc trưng của ngành an ninh; đồng thời dựa trên sự quán triệt những đường lối, quan điểm của Đảng, chính sách, luật pháp của Nhà nước, sự kế thừa, tổng hợp những nghiên cứu, kết luận của các nhà khoa học đã được công bố.

3. Kết quả và bàn luận

3.1. Quan điểm về chủ động phòng ngừa, ứng phó với các mối đe dọa từ an ninh phi truyền thống qua các kỳ đại hội của Đảng

Nghị quyết Đại hội lần thứ XI của Đảng xác định: “*Chủ động ngăn chặn, làm thất bại mọi âm mưu, hoạt động chống phá của các thế lực thù địch và sẵn sàng ứng phó với các mối đe dọa an ninh phi truyền thống mang tính toàn cầu, không để bị động, bất ngờ trong mọi tình huống*”. Đến Đại hội lần thứ XII, Đảng chỉ ra một số vấn đề toàn cầu như an ninh về tài chính, năng lượng, nguồn nước, lương thực, biến đổi khí hậu, thiên tai, dịch bệnh, không gian mạng, xung đột sắc tộc, tôn giáo, khủng bố, “*các hình thái chiến tranh kiểu mới*”. Theo đó phải: “*Chủ động đấu tranh làm thất bại mọi âm mưu, hoạt động chống phá của các thế lực thù địch; ngăn chặn, phản bác những thông tin và luận điệu sai trái, đẩy lùi các loại tội phạm và tệ nạn xã hội; sẵn sàng ứng phó với các mối đe dọa an ninh truyền thống và phi truyền thống, bảo đảm an ninh, an toàn thông tin, an ninh mạng*”.

Trên thực tiễn, trong những năm qua, Việt Nam đã có nhiều bước đi mạnh mẽ trong các hoạt động phòng, chống tác động, ảnh hưởng của an ninh phi truyền thống và đạt được nhiều thành tựu. Tuy nhiên, trước những tác động, ảnh hưởng ngày càng lớn của các mối đe dọa an ninh phi truyền thống, nhất là các hoạt động khủng bố, tội phạm

công nghệ cao, vấn đề khí hậu, môi trường, dịch bệnh, năng lượng, lương thực, nguồn nước, kinh tế, tài chính, tiền tệ, dân tộc, tôn giáo... đe dọa nghiêm trọng đến an ninh quốc gia, sự ổn định, phát triển bền vững của đất nước. Vì vậy, Đại hội XIII đã thảo luận, đề ra quyết sách quan trọng để giải quyết vấn đề phòng ngừa, ứng phó với vấn đề an ninh phi truyền thống.

Báo cáo chính trị của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XII trình Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng khẳng định, chúng ta đã: *“Chủ động đấu tranh kịp thời, hiệu quả, từng bước đẩy lùi các loại tội phạm; phòng ngừa và ứng phó kịp thời với các mối đe dọa an ninh truyền thống và an ninh phi truyền thống; làm thất bại âm mưu và hoạt động “diễn biến hòa bình”, bạo loạn lật đổ của các thế lực thù địch, phản động”*. Đặc biệt, Đại hội đã nhấn mạnh: Năm 2020, đại dịch COVID-19 tác động tiêu cực lên nền kinh tế toàn cầu. Trong khi kinh tế thế giới tăng trưởng âm gần 4% thì Việt Nam lại thực hiện thắng lợi *“mục tiêu kép”* với nền kinh tế có tốc độ tăng trưởng cao nhất thế giới, vẫn đạt được mức tăng trưởng 2,91% và kiểm soát được đại dịch, bảo đảm đời sống và an toàn cho người dân. Những kết quả đó đã góp phần củng cố niềm tin của nhân dân đối với Đảng, Nhà nước và chế độ xã hội chủ nghĩa; khẳng định bản lĩnh, ý chí, truyền thống tốt đẹp của nhân dân ta, dân tộc ta.

Tuy nhiên, với tinh thần nhìn thẳng vào sự thật, đánh giá đúng sự thật, Đại hội XIII đã chỉ ra những bất cập, hạn chế trong lĩnh vực này là: Công tác lãnh đạo, quản lý, bảo đảm an ninh con người, trật tự, an toàn xã hội; sử dụng tài nguyên, bảo vệ môi trường còn nhiều bất cập, gây bức xúc xã hội. An ninh trên một số địa bàn, lĩnh vực chưa thật

vững chắc, còn tiềm ẩn phức tạp, nhất là an ninh mạng, an ninh trong đầu tư nước ngoài; nhiều yếu tố ảnh hưởng đến an ninh, an toàn con người chưa được quan tâm giải quyết triệt để... Công tác quản lý, bảo đảm an toàn thông tin, an ninh mạng còn hạn chế. Đây là những vấn đề nổi cộm, đang tác động, ảnh hưởng trực tiếp đến việc bảo đảm an ninh quốc gia, sự ổn định và phát triển bền vững của nước ta cần phải được giải quyết một cách kịp thời, hiệu quả.

Nhận định về tình hình thế giới và đất nước những năm tới có liên quan đến vấn đề an ninh phi truyền thống, Đại hội XIII nhấn mạnh: Những vấn đề toàn cầu như bảo vệ hoà bình, an ninh con người, thiên tai, dịch bệnh, an ninh xã hội và an ninh phi truyền thống, nhất là an ninh mạng, biến đổi khí hậu, nước biển dâng, ô nhiễm môi trường... tiếp tục diễn biến phức tạp. Việt Nam ngoài việc chịu tác động của đại dịch COVID-19 và khủng hoảng kinh tế toàn cầu gây ra; biến đổi khí hậu gay gắt, phức tạp... còn luôn bị các thế lực thù địch tiếp tục đẩy mạnh các hoạt động chống phá với những âm mưu, thủ đoạn ngày càng tinh vi, thâm độc, rất khó để nhận diện, phòng chống. Do đó, cần đặc biệt coi trọng bảo vệ độc lập, chủ quyền, toàn vẹn lãnh thổ, giữ vững môi trường hoà bình, ổn định và ứng phó kịp thời, hiệu quả với các mối đe dọa an ninh phi truyền thống trong thời gian tới.

Từ thực tiễn đó, Đại hội XIII đã nhấn mạnh: *“Phát huy cao nhất sức mạnh tổng hợp của toàn dân tộc, của cả hệ thống chính trị kết hợp với sức mạnh thời đại, tranh thủ tối đa sự đồng tình, ủng hộ của cộng đồng quốc tế để bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc, bảo vệ Đảng, Nhà nước, nhân dân, chế độ xã hội chủ nghĩa, nền văn hóa và lợi ích*

quốc gia - dân tộc; giữ vững môi trường hoà bình, ổn định chính trị, an ninh quốc gia, an ninh con người, xây dựng xã hội trật tự, kỷ cương, an toàn, lành mạnh để phát triển đất nước theo định hướng xã hội chủ nghĩa”.

Quan điểm trên tiếp tục cho thấy tư duy nhất quán của Đảng khi kết hợp chặt chẽ, toàn diện mục tiêu bảo vệ Tổ quốc trên các phương diện tự nhiên - lịch sử, chính trị, văn hóa, xã hội, lợi ích quốc gia - dân tộc... trong một chỉnh thể thống nhất. Cũng tại Đại hội XIII, Đảng ta đã có sự bổ sung, nhấn mạnh: *“Phải coi an ninh, an toàn là một trong những yếu tố hàng đầu trong cuộc sống của người dân. Phải chuyển mạnh sang việc “chủ động phòng ngừa” là chính nhằm ứng phó kịp thời, hiệu quả với các đe dọa an ninh phi truyền thống, nhất là nhiệm vụ cứu nạn, cứu hộ, phòng chống thiên tai, dịch bệnh”.* Điều này cho thấy quan điểm nhất quán của Đảng khi luôn đặt con người vào trung tâm của sự phát triển, coi con người vừa là mục tiêu, vừa là động lực của sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, không chấp nhận vì mục tiêu kinh tế mà coi nhẹ giá trị con người. Đây còn là minh chứng rõ nét để khẳng định bản chất tốt đẹp của chế độ ta.

3.2. Giải pháp chủ động phòng ngừa, ứng phó với các mối đe dọa từ an ninh phi truyền thống hiện nay theo tinh thần Đại hội XIII của Đảng

Một là, quán triệt tốt tinh thần chủ động phòng ngừa, ngăn chặn, ứng phó, không để bị động, bất ngờ

Đây là vấn đề có ý nghĩa hết sức quan trọng. Thực tiễn những năm qua cho thấy, do có sự nhận thức chưa đầy đủ của một bộ phận tổ chức, lực lượng và người dân về các nguy cơ, hậu quả do an ninh phi truyền thống gây ra nên sự chủ động trong phòng ngừa, ứng

phó chưa cao; sự phối hợp giữa các tổ chức, lực lượng trong thực tiễn khi xảy ra tình huống còn chưa hiệu quả. Hơn nữa, các mối đe dọa từ an ninh phi truyền thống ở nước ta hiện nay có thể do con người, hoặc thiên nhiên, hoặc kết hợp con người và thiên nhiên tạo ra, có thể hình thành ngay trong nước hoặc lây lan, ảnh hưởng từ bên ngoài do tính chất xuyên quốc gia tạo ra, hậu quả của nó gây ra rất nặng nề và kéo dài. Do đó, Đảng, Nhà nước xác định lấy tinh thần *“chủ động phòng ngừa, ngăn chặn - tích cực chuẩn bị, ứng phó”*. Tính chủ động được thể hiện bằng những những quan điểm, định hướng chiến lược của Đảng trong phát triển đất nước bền vững, nhất là chiến lược phát triển kinh tế - xã hội bền vững; các chiến lược về quốc phòng, an ninh, bằng hoạt động quản lý chặt chẽ của Nhà nước theo pháp luật, triển khai thực hiện chương trình, dự án quốc gia để chủ động đối phó với các thảm họa do thiên tai gây ra; tổ chức và tạo sự phối hợp chặt chẽ các lực lượng không chuyên trách và chuyên trách trong phòng ngừa, ứng phó; tăng cường kiểm tra và xử lý nghiêm minh, triệt để với những hành vi vi phạm pháp luật gây hậu quả nghiêm trọng.

Hai là, phát huy sức mạnh tổng hợp của hệ thống chính trị và toàn xã hội

Những mối đe dọa an ninh phi truyền thống là đối tượng quan trọng của chiến lược an ninh quốc gia, chiến lược bảo vệ Tổ quốc trong thời kỳ mới. Đây là vấn đề rất phức tạp và liên quan đến nhiều tổ chức, lực lượng, sử dụng nhiều công cụ, hình thức, biện pháp... cần có chiến lược, lộ trình bài bản, lâu dài. Theo đó, phải có sự nghiên cứu chuyên sâu, tham mưu và tổ chức thực hiện quản lý nhà nước đối với vấn đề an ninh phi truyền thống. Mục tiêu hàng đầu của quốc phòng, an ninh hiện nay là phải giữ vững môi

trường hòa bình, ổn định, thuận lợi cho xây dựng và phát triển đất nước. Trong khi đó, các thách thức an ninh phi truyền thống đều đe dọa đến sự ổn định và phát triển bền vững của quốc gia. Vì vậy, toàn Đảng, toàn dân, toàn quân (trong đó lực lượng Công an nhân dân và Quân đội nhân dân đóng vai trò nòng cốt) phải xây dựng các kế hoạch, phương án quản trị, phòng ngừa, ứng phó các nguy cơ, thách thức, mối đe dọa, thảm họa an ninh phi truyền thống từ cơ sở.

Ba là, xử lý tốt các xung đột, tranh chấp, các vấn đề dân tộc và tôn giáo, không để chuyển hóa thành an ninh truyền thống

Hiện nay, các tranh chấp, xung đột về biên giới, lãnh thổ, tài nguyên, lợi ích quốc gia dân tộc trong khu vực đang tiếp tục diễn biến phức tạp. Trong khi đó các thế lực thù địch tiếp tục đẩy mạnh các hoạt động chống phá, triệt để lợi dụng vấn đề dân tộc, tôn giáo, dân chủ, nhân quyền để kích động biểu tình, gây rối, bạo loạn, đòi ly khai, thành lập các lực lượng đối lập... Do đó, các vấn đề nhạy cảm trên nếu xử lý khôn khéo sẽ ngăn chặn được sự bùng nổ của xung đột vũ trang, can thiệp quân sự, chủ nghĩa ly khai. Vì vậy, cần đoàn kết, tôn trọng, giúp đỡ nhau cùng phát triển giữa các dân tộc đi đôi với đấu tranh chống các biểu hiện của chủ nghĩa dân tộc hẹp hòi, chủ nghĩa ly khai.

Bốn là, tăng cường và phát huy hiệu quả các nguồn lực

Các mối đe dọa từ an ninh phi truyền thống hiện nay đang diễn ra với tần suất ngày càng nhiều, phạm vi rộng, khả năng lan tỏa nhanh, mức độ thiệt hại nặng nề, điều đó đòi hỏi phải có nguồn lực lớn, cơ sở vật chất, trang thiết bị đồng bộ, hiện đại. Do đó, phải có sự lãnh đạo, chỉ huy tập trung, thống nhất, liên tục; phối hợp chặt chẽ các lực lượng ứng

phó với những thách thức an ninh phi truyền thống trên từng địa bàn, khu vực, chú trọng vùng biên giới, hải đảo, vùng có đông dân tộc thiểu số; cần phát huy sức mạnh tổng hợp của toàn xã hội.

Năm là, chủ động, tích cực hợp tác quốc tế

Các mối đe dọa an ninh phi truyền thống rất phức tạp, đa dạng, có tính chất xuyên quốc gia, đã và đang trở thành mối đe dọa mang tính toàn cầu mà không một quốc gia nào có thể tự mình giải quyết được, để ứng phó với nó cần có sự hợp tác chặt chẽ giữa các quốc gia. Chủ động, tích cực hợp tác trong phòng ngừa, ứng phó với các mối đe dọa an ninh phi truyền thống còn phù hợp với đường lối đối ngoại của Việt Nam về hội nhập quốc tế thông qua hoạt động trao đổi thông tin, kinh nghiệm, phối hợp trong đào tạo nguồn nhân lực, hợp tác vì sự ổn định, phát triển thịnh vượng chung của khu vực và toàn cầu. Hoàn thiện cơ chế hợp tác với các nước láng giềng, trong đấu tranh với tình trạng buôn bán ma túy, phụ nữ, trẻ em, di cư bất hợp pháp, an ninh hàng hải, hàng không, an ninh nguồn nước, kiểm soát dịch bệnh, tội phạm xuyên quốc gia...

4. Kết luận

Có thể nói, trong những năm gần đây, phòng ngừa, ứng phó với các mối đe dọa từ an ninh phi truyền thống luôn là vấn đề cấp thiết của Việt Nam cũng như tất cả các quốc gia. Vì vậy, Đại hội XIII của Đảng đã bổ sung, làm sâu sắc thêm nhiều vấn đề quan trọng về phòng ngừa, ứng phó với các mối đe dọa từ an ninh phi truyền thống được. Qua đó, thể hiện tư duy nhạy bén, chiến lược của Đảng trước những vấn đề trọng yếu của đất nước. Đây là vấn đề có ý nghĩa chiến lược cần phải được quán triệt sâu rộng và tiến hành khẩn

Ý KIẾN VÀ KINH NGHIỆM

trương, quyết liệt, kịp thời trong toàn Đảng, toàn dân và toàn quân nhằm góp phần bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, thực hiện thắng lợi hai nhiệm vụ chiến lược của cách mạng

Việt Nam là xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa trong tình hình mới.

Tài liệu tham khảo

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2011), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, tr. 233.
2. Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, tr. 148.
3. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, tập I, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, tr. 69; 155-156.